

2021-09-27

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L2@regeringskansliet.se

Europeiska kommissionens förslag till direktiv om konsumentkrediter

Svenska Bankföreningen är tacksam för möjligheten att få lämna kommentarer till Justitiedepartementet om det förslag till nytt konsumentkreditdirektiv som Europeiska kommissionen lade fram den 30 juni.

Framtida dialog/referensgrupp

Vi ser att det bör finnas ett behov av en dialog framöver mellan departementet och de aktörer som berörs av det tänkta direktivet. Förslaget innehåller ett antal nya artiklar vars innebörd inte är helt tydlig. Bland annat de artiklar som berör direktivets omfattning och förköpsinformationen. Vissa definitioner av centrala begrepp saknas och förslaget tycks även innehålla dubbelreglering av sådant som redan regleras i t.ex. GDPR.

För att vi ska kunna ge vår syn på ett antal viktiga frågor finns därför behov av få klargjort vad Europeiska kommissionen föreslår och även möjlighet att följa utvecklingen av direktivet i de kommande förhandlingarna. Förutom att förslaget framstår som delvis oklart och motsägelsefullt, finns det även problem med de förslag som lämnas, inte bara ur näringslivets perspektiv utan rimligtvis även ur ett konsumentperspektiv. Detta gäller främst den tänkta omfattningen av direktivet som är oklar och inte tycks likabehandla företag som erbjuder krediter/betalningsansånd till konsument, samt informationskraven som är betungande för företagen samtidigt som de snarare försämrar än förbättrar konsumenternas möjligheter att fatta väl informerade beslut.

Vi efterlyser därför att departementet inrättar en referensgrupp för en gemensam diskussion med privata organisationer med intresse för ämnet. Referensgruppen kan då bidra till med sin sakkompetens om hur direktivet kommer påverka den svenska kreditmarknaden, och även förbereda berörda parter för genomförandet av det nya direktivet. Inte minst vad gäller behovet av klargöranden av förslagets innebörd skulle det vara önskvärt att departementet bjuder in till ett möte så snart som möjligt.

Med följande vill vi belysa några av de viktigare frågor som vi hoppas få möjlighet att föra en närmare dialog om med departementet framöver.

Direktivets omfattning och borttagandet av viktiga undantag

Vad gäller direktivets omfattning är det viktigt både för likabehandling av företag och för att skydda konsumenter att principen om att samma aktivitet och samma risk ska regleras av samma regelverk upprätthålls.

Förslagets definition av kredit omfattar även alla slags betalningsansånd oavsett belopp inklusive ansånd utan tillkommande kostnader, eller mycket låga sådana, och inklusive korta betalningsansånd, som tex en helt vanlig 30-dagarsfaktura från en e-handlare, en tandläkarmottagning, en sportklubb eller en hantverkare. Frågan är då vem som utifrån förslagets definition av kreditavtal i artikel 3(3) ska anses vara kreditgivare enligt artikel 3 (2) liksom om dessa ska omfattas av tillsyn enligt artikel 37, oavsett om man bedriver tillståndspliktig kreditverksamhet eller inte.

De undantag som idag finns i 4 § konsumentkreditlagen för räntefria kreditköp med inga eller mycket små tillkommande kostnader som löper på kortare tid än tre månader finns av en god anledning. Generellt är det svårt att med hjälp av en kreditprövning komma till slutsatsen att ett kreditköp som är kostnadsfritt eller medför en obetydlig avgift inte kommer att kunna betalas inom en så kort tidsperiod som tre månader, än mindre 30 dagar eller 10 dagar. Än mer gäller detta om det rör sig om ett lågt belopp. De flesta konsumenter har någon form av inkomst som med största sannolikhet är tillräcklig för att finansiera mindre köp och utgifter som löper på en kortare tid. Ofta är det utgifter för daglig hushållskonsumtion och mindre engångsinköp.

En kreditprövning av kreditköp med kort löptid utan tillkommande ränta eller någon större avgift medför därmed inte att risken för överskuldssättning minskar i någon större omfattning. Ett införande av kreditprövning för alla räntefria kreditköp med inga eller små kostnader, dvs bland annat för samtliga fakturor, är därför en oproportionerligt stor och mycket dyr åtgärd i förhållande till dess förväntade effekt. Det kan även ifrågasättas ur ett rättviseperspektiv att hushåll med konstaterat underskott i ekonomin utestängs från möjligheten att få en kortare tids kostnadsfritt betalningsansånd/kredit, särskilt om utgiften i sig kommer uppkomma oavsett.

Informationskrav

Ett annat problem med förslaget är de omfattande och till stora delar överlappande informationskraven i artiklarna 9, 10 och 16. Förslaget innebär att den omfattande och svårtillgängliga s.k. SECCI-blanketten ska lämnas enligt artikel 10 (1-3) men nu kompletteras med ytterligare ett dokument enligt artikel 10 (4), den till stora delar likalydande informationsblanketten "SECCO". Motsvarande information ges även delvis i avtalsvillkoren (artikel 9). Vi har uppfattat att förslaget lämnats med tanken att bespara företagen kostnader då den befintliga SECCI-blanketten inte ändras. Att lämna mycket omfattande information i tre olika dokument, samt information enligt artikel 16, medför dock stor risk för s.k. information overload hos konsumenterna. Alltför omfattande informationstexter har visat sig leda till att konsumenter väljer bort att ta del av information över huvud taget. Att som i förslaget kräva att information ges en dag innan avtalet blir bindande har sannolikt inte någon nämnvärt läkande effekt vad gäller information overload.

Direktivförslaget är sammantaget inte baserat på den evidens som idag finns kring konsumenters behov av och möjlighet att tillgodogöra sig information. Förslagets motiv saknar också underlag i form av evidens som stöder att ytterligare omfattande information i fler dokument skulle förbättra konsumenternas förutsättningar att fatta välgrundade beslut. Inte heller framkommer det i motiven om det finns någon evidens för att information en dag innan avtalet blir bindande underlättar för konsumenternas informationsinhämtning. Vad en sådan regel annars skulle syfta till framkommer inte heller. Det skulle vara betydligt bättre, både för konsumenter och företag, om direktivet medförde att den mest väsentliga informationen för konsumenten kunde lämnas i samband med att avtalet ingås. Direktivet skulle kunna innehålla en teknikneutral skrivning som medger att informationen lämnas på ett sätt som är anpassat till ett digitalt flöde. De mest väsentliga punkterna, tex information om ångerrätt, effektiv ränta, löptid och några ytterligare punkter bör då finnas med i en sådan information som kan ges i samband med avtalsslutet i ett varaktigt medium. Övrig information kunde då lämnas på annat sätt, eller helt enkelt i enkla och tydliga avtalsvillkor, även då i ett varaktigt medium.

Informationskraven i artikel 10 (1) är för övrigt oklara vad gäller företagens skyldigheter, då det inte framkommer om de olika handlingsalternativen i stycke ett respektive två är alternativa eller om alternativet att lämna information om ångerrätt på något sätt är villkorat.

Återbetalning av kostnader i samband med förtida lösen av kredit

Den föreslagna lydelsen av artikel 29, tillsammans med skäl 62, är oklar och bör förtydligas. Av konsumentkreditlagen 18 § följer att särskild ersättning för krediten (avgift) endast kan tas ut om det har avtalats och om sådan ersättning avser kostnader som kreditgivaren har för krediten. En uppläggningsavgift/ startavgift får inte heller omfatta annat än just kostnader som uppkommer i samband med att krediten läggs upp. Detta har följts upp med tillsyn från Konsumentverket vid flera tillfällen.

Av allmänna principer följer också att vid hävning av ett avtal ska vardera part stå för de kostnader som den orsakat, och inte mer och inte mindre. Denna princip bör i sig vara tillräcklig, utan att detta regleras särskilt i direktivet. I det fall man som i förslaget vill reglera vad som ska återbetalas bör principen få genomslag på så sätt att uppläggningskostnader inte återbetalas. Beloppet som återbetalas av banken bör inte heller omfatta skatter eller kostnader som betalas till tredje part.

Övrigt

Syftet med ett flertal artiklar är också oklart. Till exempel finns det redan i existerande regelverk förbud mot diskriminering i avtal med konsument. En särskild bestämmelse om detta i direktivet artikel 6 förefaller leda till dubbelreglering. Innebörden av förslaget är även oklar då den kan tolkas som att företag förväntas agera på marknader där man inte önskar etablera sig, samt inte heller har tillstånd att verka på.

Likaså är det oklart vilken nytta konsumenter har av att få ta detaljerad information om kreditprövningen (utöver den rätt som redan föreligger enligt GDPR för den registrerade), och i detta sammanhang bör det även påpekas att mycket av denna information omfattas av affärssekretess. Det framkommer inte heller i vilket syfte konsumenten ska ha rätt att få ett automatiserat kreditbeslut omprövat, då en manuell process dels ska få samma utfall då det bygger på samma riskvärderingsmodell, dels medför en manuell process större utrymme för felbedömningar pga. den mänskliga faktorn än en automatiserad bedömning. Det finns inte, och bör heller inte heller finnas, någon kontraheringsplikt vad gäller krediter.

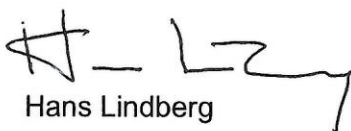
Det finns även många fler exempel på oklarheter i direktivförslaget. Bland annat är det oklart när kravet på avrådande i artikel 18 träder in, om/hur direktivet omfattar operationell respektive finansiell leasing samt hur det överhuvudtaget ska kunna appliceras på leasing, hur artikel 18 (6) förhåller sig till GDPR artikel 22(2)(b), definitionen av skuldrådgivningstjänster är oklar då det inte framkommer om detta skulle kunna anses falla under bankers verksamhet osv. Fler oklarheter finns även vad gäller definitioner.

Slutligen anser vi att det är mycket viktigt att artikel 18.9 samt artikel 19 inte innebär något hinder mot att gå vidare och utreda ett sådant heltäckande nationellt kreditregister som Finansinspektionen föreslagit, och som fått brett stöd från övriga konsumentskyddande myndigheter som Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten, och samtliga branschorganisationer. Vi anser att införande av ett heltäckande nationellt kreditregister är den enskilt viktigaste och mest effektiva åtgärden för att motverka överskuldssättning hos konsumenter.

Sammantaget ser vi att det finns så mycket i detta förslag som är oklart och motsägelsefullt att vi gärna medverkar på ett möte med departementet för att diskutera detta vidare. Vi tror att en referensgrupp för framtida utbyte av ståndpunkter och information skulle också vara till stor nytta för samtliga parter.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Hans Lindberg

Jessie Cargill-Ek